

A digitálisan született tartalmak megőrzése¹

Mi is az a *born digital*?

Egyre többször halljuk ezt a kifejezést, de vajon tisztában vagyunk-e a jelentésével, jelentőségével? Egyáltalán egyértelmű-e, letisztult-e ez az angolszász kifejezés, vagy még formálódik az idővel, különböző kifejezéseket, dolgokat jelent környezettől, értelmezéstől függően? Tanulmányom első részében ezt a kérdést próbálom körbejárni a fogalom lehetséges értelmezéseit konkrét, gyakorlati példákkal illusztrálva. A második részben pedig a *born digital* dokumentumok kezelésével, megőrzésével kapcsolatos projektekből, könyvtári gyakorlatokból mutatok be néhányat.

Kiindulásként elővettem a Wikipédia meghatározását². Érdekes, hogy csak angol és spanyol nyelvű szócikket találtam. Az első megközelítés alapján a *born digital*, azaz a digitálisan született dokumentumok a digitális dokumentumoknak az a fajtája, amelyek digitális formából származnak, ellentétben azokkal, amelyek többnyire papír változatokból, digitalizálás útján jönnek létre. Mindazonáltal a *born digital* fogalmának többféle értelmezése van, viták vannak annak lehatárolásával. A szigorúbb értelmezés csak azokat a dokumentumokat sorolja ide, amelyek csak és kizárólag digitális formában léteznek. Egy tágabb értelmezés elfogadja azokat a digitális formákat is, amelyeket nyomtatás számára hoztak létre. Itt nemcsak a szinte minden háztartásban meglévő nyomtatók használatára gondolhatunk, amelyekkel a végfelhasználók szinte minden digitális információt papírra nyomtathatnak. Tisztában kell lenni azzal is, hogy a papíralapú kiadványok előkészítésében, a nyomdaiparban is már több évtizede jelen vannak a számítógépek. A szövegek többnyire számítógépes szövegszerkesztőkben készülnek, a kiadványszerkesztés, a nyomdai előkészítés hosszú évek óta digitális kiadványszerkesztő programokat (pl. QuarkXpress, InDesign, Ventura) használ.

A látszólagos ellentmondás talán feloldható azzal, ha a dokumentumokat nem a készítés módja (digitális vagy hagyományos), hanem a terjesztés, az információhordozó felől nézzük. Innen nézve az látszik, hogy egyrészt a hagyományos dokumentumtípusok is migrálnak digitális formába. Ide sorolhatjuk például az önálló kiadású

- e-könyveket,
- e-folyóiratokat, e-sajtót,
- digitális fényképeket,
- digitális hangzó anyagokat stb.

Másrészt megjelentek azok a dokumentumtípusok, amelyek már a digitális világban születtek, s nincs igazán megfelelőjük a hagyományos médiában, pl.

- honlapok,
- wikik,
- fórumok,
- közösségi média,
- prezentációk, stb.

A digitális dokumentumok kezelése szempontjából érdemes megjegyezni, hogy a hagyományos, papíralapú kiadványoknak melyek a fő jellemzőik. Mivel ezeket fizikai hordozón terjesztik, ezért elsődlegesen rögzítik ennek méretét (pl. A4, B5). A méret határozza meg az adott oldal kinézetét, szerkezetét, ennek kialakítását biztosítják a tördelők. Az oldalhoz igazodik a lábjegyzet, az oldalszám, amely a tartalomjegyzékek, indexek, hivatkozások alapja. A rögzített oldalméret mellett adottak, rögzítettek a nyomtatott dokumentumban használt betűtípusok, a betűméret is. Azonban mindezek a rögzített tulajdonságok a digitális dokumentumok többségében a felhasználók által egy kattintással megváltoztathatóak, aminek sokféle következménye van. (Én hozzátenném, hogy nemcsak a külalak rögzített a papíralapú kiadványoknál, hanem a terjedelem és a tartalom is, és ezek is változó jellemzők lehetnek a digitális dokumentumoknál, mert pl. egy hírportál kiterjedése nem lehatárolható, a tartalma pedig percenként változik.)

Variációk az e-kiadványokra

A fogalomzavart azonban az is okozza, hogy a hagyományos médián és a digitális változatban megjelenő dokumentumok között sokszor nincs éles határvonal, átmozognak, átfednek egymásba, amit a digitális kiadványszerkesztés nagyban megkönnyít. A nyomtatott sajtónak sok esetben van online változata, amely tartalmilag eltérhet a nyomtatotttól. Nem minden, a nyomtatott változatban megjelenő cikk kerül fel online, viszont online számos olyan tartalom van, amely hiányzik a nyomtatott változattól. Egyre több könyv jelenik meg párhuzamosan nyomtatva és digitális formában. Lásd pl. a Libri adatbázisában, ahol két különböző, de összekapcsolt tételként találhatjuk meg egyazon könyv nyomtatott és digitális kiadásait:

- Barabási Albert-László: A képlet. Budapest: Libri Könyvkiadó, 2018.
- https://www.libri.hu/konyv/barabasi_albert-laszlo.a-keplet.html
- <https://www.libri.hu/konyv/a-keplet-a-siker-egyetem-es-torvenyei.html>

A digitális kiadványszerkesztésnek köszönhetően egyre nagyobb számban jelennek meg főként nonprofit tudományos, oktatási, kulturális nyomtatott kiadványok digitális változatai online. A sokszínű képből az alábbi csoportokat fedeztük fel a tapasztalataink alapján:

E-könyvek, e-folyóiratok kereskedelmi forgalomban, e-kiadók

A hagyományos papíralapú kiadás mellett évek óta megjelent az e-kiadás. Eleinte offline hordozókon, mágneslemezekon, majd CD-ROM-on, később már főként online. Az első fecskék már a 2000-es évek elején megjelentek³, de az igazi áttörés a 2010. tavaszi Budapesti Nemzetközi Könyvfesztiválon történt⁴, ahol két nagy könyvkiadó és könyv-

terjesztő is megjelent e-könyveket forgalmazó honlapjával. Ezek önálló elektronikus kiadványokat terjesztő, letölthető e-könyveket árulnak a mai napig. A két nagy szolgáltató mellett azóta számos kisebb-nagyobb kiadó jelent meg az e-könyvek piacán. 2012-ben el is indult az OSZK szervezésében ezen kiadók szövetségbe⁵ tömörülése, de sajnos a kezdeményezés azóta elhalt.

A letölthető kereskedelmi e-könyvek mellett Magyarországon is megjelentek az előfizetői modellek. Az Akadémiai Kiadó 2016 januárjában indította el új online tartalomszolgáltatását MeRSZ (Magyar Elektronikus Referenciamű Szolgáltatás) néven. A szolgáltatás keretében hozzáférhető művekről fontos tudni, hogy „A MeRSZ-en publikált mű nem digitális másolat, hanem teljes értékű, önálló, MTMT-ben elismert publikáció, saját ISBN számmal.”⁶

Hasonló hozzáférési modellben indult el öt nagy hazai tudományos szakkönyvkiadó szolgáltatása az Arcanummal együttműködve „Szaktárs”⁷ néven. Ebben a szolgáltatásban már vegyesen találhatóak a nyomtatásban megjelent könyvek digitalizált és digitális változatai is.

E-kiadványok nem kereskedelmi forgalomban

Noha a könyvtárak a hagyományos gyarapítási modelljeikben főként a könyvterjesztésben megjelent kiadványok megvásárlásában vagy a kötelespéldány rendszerben gondolkodnak, figyelembe kell venni, hogy egyre nagyobb számban jelennek meg eredeti e-kiadványok ingyenes hozzáféréssel egyetemeken, kutatóintézeteken, civil szervezetek, egyházak, magánszemélyek honlapjain, nonprofit jelleggel. Ezek egy része a nyomtatásban, kis példányszámban megjelent kiadványok digitális változata, jellemzően PDF formátumban. Más részük nyomtatásban meg nem jelent, csak online terjesztésre szánt kiadvány pl.

- PPKE kiadványok
= <http://jak.ppk.hu/kiadvanyaink/jogtudomanyi-monografjak-sorozat-kotetei>
- Debreceni Egyetem Nyelvtudományi Tanszék
= <http://mnytud.arts.unideb.hu/nevarch.php>
- Családok a Csaláért Egyesület kiadványai
= <http://csaladok.schoenstatt.hu/Csaladok-a-Csaladert-kiadvanyok.html>
- MTA Közgazdaságtudományi Intézet kiadványai
= <http://www.mtaki.hu/publikacio/publikacio-kategoria/munkaeropiaci-tukor/>

Ide sorolhatóak speciális esetként az egyetemeken és az MTA-ban üzemeltetett repozitóriumok, amelyek tudományos publikációkat, doktori disszertációkat, kutatási zárójelentéseket tartalmaznak pl.

- <http://www.ek.szte.hu/contenta-repozitoriumok/>
- <http://real.mtak.hu/>
- <https://dea.lib.unideb.hu/dea/>

Szerzői magánkiadások, magán e-könyvtárak

A könyvkiadói, intézményi kiadások mellett azonban az interninterneten számos esetben találunk szerzői magánkiadásokat is. Az interninterneten való megjelenésnek jóval kisebb a tőkeigénye, mint egy nyomtatott könyv kiadásának, akár magánkiadásban is. Ezért

már általános gyakorlat, hogy az interneten mindenki író lehet pl. <http://kunlibrary.com/>. De megjelentek már azok a speciális vállalkozások is, amelyek felkarolják, segítik a szerzőket az elektronikus magánkiadásban, a self-publishing-ban, segítik az elkészült könyvek terjesztését is, lásd pl. [Publio](#)⁸ .

Nyomatott kiadványok online változatai e-könyvtárban

Érdeemes még megemlíteni, hogy egyre több szerző közvetlenül elektronikus könyvtárunkba küldi el nyomtatva megjelent művének kiadói digitális változatát, online terjesztés céljából. Ezek kiadói értelemben nem önálló e-kiadványok, a könyvtár online terjesztői szerepbe kerül ezekben az esetekben. Az is előfordul, hogy nem digitális kiadói változatokat kapunk, hanem a szerző előzetes elektronikus kéziratát, amely tartalmában eltér (pl. utólagos javításaival) a nyomtatásban megjelent változattól. Ilyen módon szépirodalmi és számos esetben értékes szakirodalmi kiadványok is érkeznek szolgáltatásunkba. Néhány példa a sok közül:

- Mihályi Antal: A szkarabeusz titka
= <http://mek.oszk.hu/18700/18708>
- Németh Árpád: Álmaid
= <http://mek.oszk.hu/18600/18649>
- Pirka Veronika et al.: Kora gyermekkori nevelés- és családtörténet
= <http://mek.oszk.hu/18700/18709>
- Egy polgár emlékkönyvébe – Tanulmányok a 66 éves Gerő András tiszteletére
= <http://mek.oszk.hu/18600/18695>

A digitális megőrzés útjai

A fentiekben vázlatos betekintést kaphattunk a digitálisan születő kiadványok egyre bővülő, sokszínű világáról. A digitálisan születő információk köre messze túllép a könyvtárak hagyományos gyűjtőkörétől, a megszokott dokumentumtípusoktól. Nemcsak a dokumentumok, kiadványok köre vándorol intenzíven digitális hordozókra, de a legkülönbözőbb információk, az adóbevallásoktól kezdve a csillagászati, földrajzi, meteorológiai adatokig. A digitális környezet változékonysága mind nagyobb veszélyt jelent a csak digitálisan rögzített információkra. Az alábbiakban néhány olyan választ igyekszem bemutatni, amely az elmúlt évtizedekben született erre a problémára.

Nemzeti Digitális Információs Infrastruktúra és Megőrzési Program (NDIIPP)⁹

A digitális megőrzés nemzeti programja 2000-ben indult az Egyesült Államokban, a kongresszus támogatásával. Az NDIIPP számos szervezetet mozgósított a digitális információk megőrzésének témájában, eljárásokat, módszereket dolgoztak ki, felhívták, felhívják a figyelmet a veszélyre. A több szervezetet összefogó szövetséget a Library of Congress szervezi. 2016-tól a szövetséghez csatlakozott a Digitális Könyvtárak Szövetsége (*Digital Library Federation*¹⁰) is.

Elektronikus levéltári projekt¹¹

A 2009-től Európai Unió támogatással indult projekt az elektronikus levéltári kezelést támogató informatikai infrastruktúra és a hosszú távú üzemeltetés feltételrendszerét dolgozta ki és biztosítja. Hiszen az államigazgatásban is egyre nagyobb számban elektronikusan keletkeznek iratok. Ezek kezelésére, szolgáltatására, megőrzésére jött létre ez a projekt.

OSZK Digitális könyvtár¹²

2007-től működik a nemzeti könyvtárban az OSZKDK rendszere, amely alapvetően a kötelezpéldányként érkező kereskedelmi e-könyveket fogadja, archiválja és szolgáltatja, főként a könyvtáron belül.

Jelenleg egy éppen húsz éve, 1998-ban kiadott kormányrendelet¹³ rendelkezik a sajtótermékek kötelezpéldányainak szolgáltatásáról. A rendeletet sok éve tervezik felújítani, különös tekintettel az online megjelent dokumentumok nagy tömegére. Az utolsó, 2013-ban nyilvános társadalmi vitára bocsátott tervezet-változat még megtalálható a Könyvtári Intézet honlapján, de ezt már többször újraírták. Az utolsó változatot az OSZK 2017 novemberében kapta meg, és most, 2018 őszén komoly ígéret van arra, hogy a jogszabálytervezet végül a döntéshozók elé kerül.

Az OSZK nem várt a kötelezpéldány törvény aktualizálására, és noha a húsz éves kormányrendelet csak egy fél mondatban rendelkezik az elektronikus változatban megjelent sajtótermékekről, 2007-ben elindította azt az adatbázisát, amely az e-könyveket fogadni képes. Az e-folyóiratokat befogadó modul később készült el, hivatalosan nem lett bevezetve, csak néhány hazai e-folyóirat érkezik azóta is az OSZKDK-ba. Az elavult kötelezpéldány jogszabály ellenére az elmúlt években egyre nagyobb számban jönnek kötelezpéldányként e-könyvek az OSZKDK-n keresztül a nemzeti könyvtárba.

Kötelezpéldányként beszoigáltatott e-könyvek:

2017-ben a beszoigáltatások száma: 4 141¹⁴

Feldolgozás alatt: 11 256 (2018.01.11.)

Összes beszoigáltatás 2017. dec. 31-én: 31 079

Kész feldolgozási szintű dokumentum: 10 383 (2018.02.02.)

Érdekes összevetni a beszoigáltatási statisztikát az online kiadványokra kiosztott nemzetközi azonosítók számával (*lásd a 23. oldalon lévő ábrát*).

Nyilvános digitális gyűjtemények az OSZK-ban

A nemzeti könyvtárban egy másik úton is elkezdtek a *born digital* dokumentumok gyűjtését évek óta. Az alábbi gyűjteményeket bizonyára sokan ismerik és használják, azonban kevesebben gondolnak bele a gyarapítási módszerbe és a gyűjtött digitális dokumentumok sokféleségébe.

- 1994–1999 – Magyar Elektronikus Könyvtár¹⁶A több mint húsz éves e-könyvtár digitális és digitalizált könyveket, valamint hangoskönyveket is gyűjt. A dokumentumok sokféle változatát gyűjti a digitalizáltaktól kezdve a nyomtatott könyvek digitális változatán át az eredeti, csak digitális könyvekig.

Online kiadványokra kiutalt nemzetközi azonosító számok statisztikája					
	2014	2015	2016	2017	
Kiutalt előzetes ISBN azonosítók száma online monografikus kiadványokra	7084 db	12843 db	4614 db	4949 db	
Kiutalt ISSN azonosítók száma online periodikumokra (hírlap, folyóirat, évkönyv, stb.)	79 db	45 db	55 db	53 db	
85					
Kiutalt ISSN azonosítók száma online sorozatokra	6 db	15 db	9 db	12 db	
Kiutalt ISSN azonosítók száma összesen online időszaki kiadványokra (<i>periodikum</i> + <i>sorozat</i>)	85 db	60 db	64 db	65 db	

Forrás: Teljesítményértékelő beszámoló 2017¹⁵

- 2004- Elektronikus Periodika Archívum és Adatbázis¹⁷ Az EPA a MEK mintájára a digitális és digitalizált időszaki kiadványokat gyűjti és szolgáltatja, ugyancsak a digitalizáltaktól kezdve a hibrid kiadványokon át az eredeti e-folyóiratokig.
- 2007- Digitális Képtár¹⁸ A DKA a digitális és digitalizált képi dokumentumok egyre nagyobb tömegéből igyekszik gyűjteni válogatott képi dokumentumokat, amelyeket részletes metaadatokkal látunk el.

Mindegyik gyűjtemény egyik fő jellemzője, hogy nyilvános, bárki számára hozzáférhető regisztráció nélkül. A jogvédett dokumentumokat sok esetben a kiadók és/vagy a szerzők szolgáltatják felhasználási engedéllyel. A dokumentumok nem a kötelempéldány beszolgáltatása nyomán kerülnek a gyűjteményekbe, hanem önkéntes felajánlással, engedélykéréssel. (Megemlíteném, hogy e mellett aktívan is gyűjtünk online publikációkat az internetről és engedélyt kérünk azokra is.) Nézzünk néhány speciális esetet a gyűjteményekből, ami mutatja a *born digital* dokumentumok sokféleségét:

- A DKA adatbázisban kezdtünk el gyűjteni olyan eredeti digitális dokumentumokat, amelyeknek nincs igazán nyomtatott megfelelőjük. Ilyenek például az egyre népszerűbb infografikák vagy a tudományos, oktatási prezentációk.

Miért jó, ha van infografikánk? / író Ujváry M.

URL: <http://dka.oszk.hu/113200/113260>

A könyvtár / létrehozó Mader Béla

URL: <http://dka.oszk.hu/030300/030303>

- Egy másik jellemző példa a MEK-ből: .

A 25 év: Jelentés az ifjúságügyről című digitális kiadványt PDF formában az ifjusagugy.hu című honlapon találtuk meg és vettük fel az elektronikus könyvtárba, amely a nyomtatott könyv digitális, kiadványszerkesztett változata. A katalógus azonban továbbra is csak a kötelempéldányként beérkezett nyomtatott kiadásról tud.¹⁹

Digitális dokumentumok nyilvántartása

Érdeemes és tanulságos röviden áttekinteni a digitálisan született dokumentumok könyvtári nyilvántartásának változatait is. Főként az OSZK nyilvántartási rendszeréből hozok példákat:

- A kötelezpéldányként érkező e-könyvekről önálló leírások készülnek az Amicusban mint önálló kiadások pl.
Akik a sötétben is látnak [elektronikus dok.] / Reményik László
<http://nektar.oszk.hu/hu/manifestation/925543>
Persze, ha a szerzőktől a nyilvános szolgáltatásra felhasználási engedélyt kapunk, a DK-ban nem nyilvános dokumentum bekerül a MEK-be is, amiről viszont a katalógus nem tud.²⁰
- Az önálló e-folyóiratok egy ideig szintén bekerültek a katalógusba önálló rekordként, egy ideje azonban sajnos már nem pl.
(T)error & elhárítás [elektronikus dok.]
<http://nektar.oszk.hu/hu/manifestation/3624090>
Civisporta : helytörténelmi online folyóirat
<http://epa.oszk.hu/03300/03326>
- Nyomtatott könyvek digitális nyomdai változatai semmilyen módon nem jelennek meg a katalógusban, ha nem látszanak önálló kiadásnak, „csak” felkerülnek az adott kiadó honlapjára pl.
Versenyjog / szerk. Boytha Györgyné, Tóth Tihamér
<http://nektar.oszk.hu/hu/manifestation/3237785>
<http://mek.oszk.hu/18600/18616/cedula.html>
- A digitális szerzői magánkiadások, amennyiben nem töltik fel szerzőik azokat az OSZKDK-ba, szintén láthatatlanok a katalógusban, noha az elektronikus könyvtárban megjelennek.
Ausztrália, ahogy én látom / Cser Ferenc Queanbeyan: Szerző, 2018.
<http://mek.oszk.hu/18600/18660/cedula.html>
- Az önálló ISSN-nel rendelkező e-periodikumok, amelyeknek nyomtatott változata is van, rendszerint a print változat leírásában jelennek meg egy link erejéig, a saját adataik sehol nem rögzítődnek pl.
Tudományos és Műszaki Tájékoztató
<http://nektar.oszk.hu/hu/manifestation/1003105>
Ellenben az online leírása: <http://qulto.bibl.u-szeged.hu/record/-/record/bibEJO00000761>
Könyvtári Figyelő
Csak print leírás: <http://nektar.oszk.hu/hu/manifestation/1004161>
Ellenben az online leírása: <http://qulto.bibl.u-szeged.hu/record/-/record/bibEJO00004622>

A fentiekből az látszik, hogy meglehetősen nagy bizonytalanság van még a digitálisan született dokumentumok könyvtári archiválása és nyilvántartása körül. A dokumentumok

nem várják meg a könyvtári világ reagálását, hanem dinamikusan változnak, mozognak, az egyik hordozóról egy újabb hordozóra. Az online világ megváltoztatja a korábban bevett terjesztési modelleket, munkamegosztásokat.

Lehetőségek

A digitálisan született dokumentumok megőrzése és szolgáltatása a fentiek alapján sajnos még gyerekcipőben jár a hazai könyvtárakban. A digitális könyvtárak nagy része főként digitalizált állományokat szolgáltat. A felsőoktatási, kutatóintézeti repozitóriumok foglalkoznak leginkább oktatóik, kutatóik digitális tanulmányaival, dolgozataival.

Pedig a könyvtáraknak már megvannak a lehetőségeik a digitálisan született dokumentumokkal való foglalkozásra is:

- E-könyvtári infrastruktúra, repozitórium;
Számos könyvtárban van megfelelő infrastruktúra digitális dokumentumok tárolására, feldolgozására és szolgáltatására, csak ezeket jelenleg főként a saját digitalizált állomány szolgáltatására használják.
- A könyvtárak ismertsége, stabilitása nagyobb szerzői, kiadói motivációt biztosíthat kiadványaik megőrzésére, online láttatására.
- A digitalizálás kapcsán a könyvtárak és a könyvtárosok többsége már megfelelő jártasságra tett szert digitális dokumentumok kezelésében, ezek tárolásában, szolgáltatásában, metaadatolásában.
- A lassan teret hódító RDA-alapú katalogizálás az FRBR-elv alapján biztosíthatná a digitális kiadványok önálló láttatását katalógusainkban.
- A digitális kiadványok önálló katalogizálása biztosíthatná, hogy a MOKKA országos katalógus egyben széles körben a digitális dokumentumok (sőt a digitalizált dokumentumok) leőhelyét is megadná, nemcsak a nyomtatottakét.

Amennyiben a könyvtárak a hagyományos gyarapítási tevékenységüket kiterjesztenék a sokféle digitálisan született dokumentumra a saját gyűjtőköröknek megfelelően, létrejöhethetne a „magyar elektronikus könyvtárak” országos hálózata. A digitális dokumentumok számának exponenciális növekedése mellett még a nemzeti könyvtár sem képes a nemzeti dokumentumokat teljességre törekvően gyűjteni. De egy széles körű munkamegosztással a digitális világ nagyobb részét őrizhetnénk meg az utókornak, elkerülve a „digitális középkort”²²¹.

Jegyzetek

1. *A Born Digital – Digitális tartalom, digitális szolgáltatás* című K2 műhelynapon, 2018. október 10-én, az OSZK-ban elhangzott előadás szerkesztett változata.
2. <https://en.wikipedia.org/wiki/Born-digital>
3. pl. Mercator Kiadó 2001-től <http://akonyv.hu/>
4. Végre eljőhet az áttérés a magyar e-könyv piacon /Szabó-Kállay Anna, 2010. április 23.
URL: <https://www.hsw.hu/hirek/44408/e-konyv-ebook-magyarország-libri-mek.html>
Letöltve: 2018.10.28.
5. Egyesülés az e-könyvekért, 2012. <http://ki2.oszk.hu/ekonyvek/egyesules-az-e-konyvekert/>

6. <https://mke.info.hu/konyvtarvilag/2018/03/mersz-online-okoskonyvtar-az-akademiai-kiado-fejleszteseben/4696/> Letöltve: 2018.10.25.
7. <https://www.szaktars.hu/> Letöltve: 2018.10.25.
8. <http://publio.hu>
9. <http://www.digitalpreservation.gov/>
10. <https://www.diglib.org/>
11. <https://www.eleveltar.hu/>
12. <http://oszkdk.oszk.hu>
13. 60/1998. (III. 27.) Korm. rendelet a sajtótermékek kötelempéldányainak szolgáltatásáról és hasznosításáról - <http://www.oszk.hu/kotelespeldanyok>
14. A beszállítás nem minden esetben új címet jelent, sok a duplum, alkalmanként a hibás beadás.
15. <http://www.oszk.hu/beszamolok>
16. <http://mek.oszk.hu>
17. <http://epa.oszk.hu>
18. <http://dka.oszk.hu>
19. <http://www.ifjusagugy.hu/2.1/index.php/tanulmánykötetek>
<http://mek.oszk.hu/18600/18655/>
<http://nektar.oszk.hu/hu/manifestation/3655454>
20. <http://mek.oszk.hu/01800/01871>
21. „Digitális középkor? – A digitálisan születő kultúra könyvtári megőrzéséről”
Konferencia a MEK 20. és az EPA 10. születésnapja alkalmából
Győr, 2014. november 7.
URL: <http://mek.oszk.hu/joomla/index.php/rendezvenyek/214-2014-11-07-digitalis-kozep-kor-konferencia>

The screenshot shows a web browser window displaying the MEK website. The page is titled "Halassy Béla" and "Ember, információ, rendszer". It features a navigation menu with options like "FÜLSZÖVEG", "OLVASÓI VÉLEMÉNYEK", and "KAPCSOLÓDÓ OLDALAK". The main content area includes a table of available file formats (RTF, PDF, PRC, DjVu) and a table of editions (2012-11-07). The browser's address bar shows the URL <http://mek.oszk.hu/11100/11132>.

Egy példa a webről eltüntet, de a MEK-en megőrzött tartalomra